

Kommittédirektiv

Svenskundervisning i utlandet m.m.

**Dir.
2006:46**

Beslut vid regeringssammanträde den 27 april 2006

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare skall

- formulera mål för stödet till svenskundervisning vid utländska lärosäten,
- undersöka hur den i dag efterfrågestyrda verksamheten kan kombineras med mera aktiva insatser,
- överväga hur stödet till svenskundervisning i utlandet bör fördelas mellan länder och regioner,
- överväga hur verksamheten ytterligare kan stödja översättning och spridning av svensk litteratur i utlandet,
- överväga hur verksamheten kan ges stöd genom närmare kontakter med verksamma inom undervisning och forskning i svenska i den svenska högskolan,
- föreslå villkor och former för stödet samt överväga eventuella behov av förändringar i ansvarsfördelning, organisation och finansiering, samt
- lämna förslag till eventuella författningsändringar.

Bakgrund

Svenskundervisning i utlandet

Undervisning i svenska har länge förekommit vid utländska lärosäten. Närmare 40 000 studenter i 42 länder läser svenska på högskolenivå och ca 200 universitet bedriver undervisning i svenska. Störst utbredning har svenskundervisningen i Finland,

Tyskland, USA och Ryssland. Universiteten själva har genomgående stått för besluten att erbjuda studier i svenska.

Den akademiska undervisningen omfattar både språk och litteratur och bidrar också till att sprida kännedom om det svenska samhället och svensk kultur. Svenskan ingår ofta som en del av en examen i germanska språk, skandinavistik eller motsvarande, men också studenter inom andra områden än det språkvetenskapliga kan komplettera sin examen med studier i svenska. Vid flera institutioner bedrivs även forskning.

Svenska institutets verksamhet

SI har ett övergripande ansvar för det samlade stödet till svenskundervisning utomlands för icke-svenska medborgare. När det gäller stöd till svenskundervisning på icke-akademisk nivå samverkar SI med Riksföreningen Sverigekontakt.

Svenska institutet (SI) fungerar som kontakt- och serviceorgan för svensklärare och deras studenter i utlandet och stöder finansiellt svenskundervisningen vid utländska universitet och högskolor. SI:s insatser syftar till att genom rådgivning och informationsverksamhet vara ett stöd för lärarna i deras undervisning och att bidra till att den har en koppling till Sverige av i dag. Verksamheten omfattar stöd till svensklektorat och andra lärarbefattningar, sommarkurser i svenska språket och kulturen, stipendier för studier i svenska på svensk folkhögskola samt stöd till institutionerna i form av medel för läromedel, skön- och facklitteratur, prenumerationer på tidningar och tidskrifter samt regionala konferenser och fortbildningstillfällen för svensklärare.

I betänkandet Internationella kulturutredningen (SOU 2003:121) föreslås att stöd till svenskundervisning i utlandet även fortsättningsvis utgöra en av SI:s huvuduppgifter.

Regeringen bedömer att verksamheten stärker kunskapen om och intresset för Sverige, och att den därför har en tydlig och stark Sverigefrämjande karaktär. Svenskundervisningen bidrar också till att det svenska språket stärks genom en ökad synlighet i utlandet. Något mål för stödet till svenskundervisning har emellertid inte i modern tid lagts fast på politisk nivå.

Svenskundervisningen har också stor betydelse för översättningen av svensk litteratur till utländska språk. Översättarna rekryteras i stor utsträckning bland tidigare svenskstuderande. Lektorerna i svenska skulle kunna spela en större roll i presentationen av svensk litteratur.

I regeringens skrivelse Kulturlivets internationalisering (skr. 2005/06:188) aviseras att regeringen avser ge Statens kulturråd och Svenska institutet i uppdrag att föreslå en för myndigheterna samordnad och långsiktig strategi för att stärka svensk litteratur och det internationella litteraturutbytet.

Lektorerna och andra lärare i svenska vid utländska universitetsinstitutioner är ofta ensamma företrädare för sitt ämne och saknar naturliga samtalsparter i olika frågor de möter i sin yrkesroll. En förstärkt kontakt med utbildningen och forskningen i svenska språket inom den svenska högskolan och den metodutveckling i ämnet svenska som andra språk som äger rum där skulle vara av stort värde för verksamheten.

Stödet till akademisk svenskundervisning har hittills varit beroende av initiativ eller önskemål från enskilda utländska universitet. Under senare år har emellertid situationen för svenskundervisningen förändrats i flera länder, främst genom nedskärningar och hårdare prioriteringar på berörda universitet och högskolor. Detta har uppmärksammats från flera håll. I sitt budgetunderlag för 2006 har SI föreslagit en sådan översyn.

I regeringens proposition Bästa språket – En samlad svensk språkpolitik (prop. 2005/06:2) redovisas bl.a. hur svenskundervisningen i utlandet bedrivs. Propositionen pekar också på behovet att se över mål och prioriteringar i denna verksamhet och att regeringen avser att tillsätta en utredning för dessa frågor.

Mot bakgrund av ovanstående bör en översyn nu göras av mål och medel för stödet till svenskundervisning utomlands för icke-svenska medborgare.

Svenska språket i Finland

I en inom Utrikesdepartementet upprättad promemoria den 31 augusti 2005 presenteras en förstudie rörande frågan om svenska språkets ställning i Finland. Förstudien utmynnar i en rad för-

slag till åtgärder, bl.a. att SI får ett samlat ansvar för åtgärder som riktas mot undervisningen i svenska språket i Finland.

Med utgångspunkt i förstudien har denna fråga utretts ytterligare. I enlighet med en inom Utrikesdepartementet upprättad promemoria den 20 december 2005 har bl.a. de i förstudien föreslagna åtgärderna prövats. Förslag om genomförande, finansiering m.m. skall presenteras i april 2006.

Uppdraget

Utredaren skall med utgångspunkt i ett brett främjandeperspektiv se över det statliga stödet till svenskundervisning i utlandet på högskolenivå. Utredaren skall särskilt

- formulera mål för stödet till svenskundervisning vid utländska lärosäten,
- undersöka hur den i dag efterfrågestyrda verksamheten kan kombineras med mera aktiva satsningar,
- analysera hur stödet till svenskundervisning hittills har fördelats mellan länder och regioner och överväga vilka förändringar som är motiverade,
- överväga hur verksamheten ytterligare kan stödja översättning och spridning av svensk litteratur i utlandet,
- överväga hur verksamheten kan ges stöd genom närmare kontakter med verksamma inom undervisning och forskning i svenska i den svenska högskolan,
 - föreslå villkor och former för stödet samt överväga eventuella behov av förändringar i ansvarsfördelning, organisation och finansiering, samt
- lämna förslag till eventuella författningsändringar.

Utredaren ska vidare med beaktande av resultatet av beredningen av de förslag rörande svenska språket i Finland, som lämnas i april 2006, föreslå de ytterligare åtgärder i detta avseende som kan vara påkallade.

I genomförandet av uppdraget skall andra jämförbara länders kriterier och former för motsvarande stöd studeras.

I arbetet skall utredaren samråda med Svenska institutet, berörda myndigheter, berörda utlandsmyndigheter, Svenska Akademien och Riksföreningen Sverigekontakt. Vidare bör

utredaren inhämta erfarenheter och synpunkter från berörda universitet och högskolor, Nämnden för Sverigefrämjande i utlandet och Svenska språknämnden.

Om utredaren lämnar förslag som medför ökade kostnader, skall förslag till finansiering redovisas.

Utredaren skall redovisa uppdraget senast den 28 februari 2007.

(Utrikesdepartementet)